

Doç. Dr. İlhan Aras¹
Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ARAP BAHARI : AVRUPA KIŞI

2010 yılında Tunus'ta başlayan gösterilerin ardından Arap coğrafyasında hızla yayılan ve Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde etkisi günümüzde dahi hissedilen Arap Baharı her ne kadar Akdeniz'in güneyinde meydana gelse de Akdeniz'in kuzeyinde yani Avrupa'da da ciddi etkilere neden olmuştur. Akdeniz'in güneyi için demokrasiye geçiş anlamına gelen toplumsal hareketler sonuçları itibarıyla Avrupa için birçok sorun yaratmıştır. Bu çerçevede Arap Baharı'nın Avrupa özelindeki sonuçlarıyla ilgili bazı çıkarımlar yapmak mümkündür.

İlk olarak Avrupa Arap Baharı'na, Arap Baharı'ndan birkaç yıl önce başlayan Euro krizinin etkilerini derin bir şekilde hissederken yakalanmıştır. Yunanistan, İspanya, İtalya, İrlanda ve Portekiz'i önemli ölçüde etkileyen Euro krizi Avrupa'nın tüm mesaisini alırken, bir anda uğraşması gereken önemli bir sorun daha doğmuştur.

Bu durumda da Almanya, bir yandan Euro krizini engellemeye diğer yandan göç krizinin üstesinden gelmeye başka bir deyişle Avrupa'nın geleceği için zor bir süreci yönetmeye çalışmıştır.

Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkeleri için demokrasiye geçiş olarak değerlendirilen olayların Avrupa siyasetine yansımaları tam tersi yönde olmuştur. Avrupa'da başta aşırı sağ partiler olmak üzere iktidardaki partiler tarafından da seçim malzemesi olarak kullanılan gelişmeler, Avrupa siyasetini şekillendirmeye başlamıştır. Bazen Arap Baharı'nın olduğu ülkelere askeri müdahale yapıp yapılmaması tartışmaları bazen de söz konusu ülkelere kaçarak Avrupa'ya gelen göçmenlere karşıtlık üzerinden konuya yaklaşılmıştır. Öyle ki, Almanya'daki Almanya için Alternatif partisinin başlangıçta Euro karşıtlığı üzerinden başladığı siyasi yaşamı Euro krizi büyük ölçüde çözüldükten sonra Arap Baharı ile Almanya'ya

¹ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Öğretim Görevlisi

gelen göçmenlere karşıtlığa dönüşmüştür. Bu ve benzer birçok örnek Avrupa demokrasisi için Arap Baharı'nın etkilerinin yıpratıcı olmasına neden olmuştur. Kısacası, başta Suriye'den gelenler olmak üzere göçmenlerin "oy alınabilir" bir konu olması Avrupa siyaseti için önemli olmuştur. Aşırı sağın göçmen karşıtlığı üzerinden elde ettiği oyları bu partilere kaptırmak istemeyen merkez partilerin, aşırı sağa benzer söylemleri sahiplenmesi ise daha tehlikeli olan bir durum olarak değerlendirilebilir.

Avrupa'nın, ekonomik bir kazanç olarak gördüğü Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde on yıllarca yaşanan insan hakları ve demokrasi sorununu görmezden gelmesi, Avrupa başkentlerine kurulan çadırlar, doğal kaynakların alınıp silah satılması üzerine inşa edilen ilişkiler Arap Baharı ile sıkça eleştirilmiştir. Bu nedenle Avrupa'nın yakın coğrafyasıyla kurduğu ilişkilerin niteliğine dikkat etmesi her zaman önem taşımaktadır.

Arap Baharı'nda yaşananların bir diğer etkisi ise, Avrupa'nın önemli ülkelerinin konu dış politika olunca nasıl farklı çizgilere sahip olabileceğini göstermesidir. Fransa, tarihsel olarak Avrupa'nın Akdeniz politikasında öncü bir rol üstlenmeye çalışırken Arap Baharı'nda bu amacını gerçekleştirmediği, olaylara hazırlıksız ve aceleci yaklaştığı görülmüştür. Diğer yandan Avrupa'nın motoru olarak kabul edilen Almanya'nın ise farklı bir çizgide hareket ederek Fransa kadar aktif bir politika sürdürmekte isteksiz olması, iki Avrupa gücünün nasıl farklılaşabileceğini göstermiştir. Ayrıca Arap Baharı sürecinde üye devletlerin Avrupa Birliği'nden ziyade kendi inisiyatifleriyle hareket etmeleri konu dış politika olduğunda üye devletlerin henüz ortak hareket etmekte isteksiz olduğunu resmetmiştir.

Avrupa'nın "değerler birliği" olarak anılan imajının göçmenlerin gerek Akdeniz ve Ege'de yaşamalarını yitirmelerinde gerekse Yunanistan'da veya diğer Avrupa ülkelerinde maruz kaldıkları birçok olumsuz durumda ciddi anlamda yıpranmasına neden olmuştur. Tren garlarında, sınır kapılarında, tel örgülerin arkalarında veya denizdeki bir botta yaşam mücadelesi veren göçmenlerin maruz kaldıkları kötü muamelelerin dünyaya yansması Avrupa için istenilmeyen kötü bir durum yaratmıştır.

Arap Baharı'nın Avrupa için en önemli sonuçlarından biri olan göç konusu, Avrupa'ya önemli bir dış politika dersi de vermiştir: Avrupa'ya akın eden göçmenlerin durdurulması ancak Türkiye ile masaya oturulmasıyla mümkün olmuştur. Öyle ki, Almanya'nın ve Avrupa'nın lideri olan Angela Merkel'in kısa sürelerle sık sık Türkiye'ye gelerek ve hatta Avrupa Birliği üyelik sürecinde birçok vaat sunarak göç konusunu çözmesi Türkiye'nin Avrupa, özellikle Avrupa güvenliği için öneminin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Üyelik sürecinde yaşanan birçok zorluğa ve ayrımcı muamelelere rağmen bir anda ihtiyaç duyulan bir ülke haline gelen Türkiye, Avrupa'nın Orta Doğu bölgesindeki sorunlarda Türkiye'ye daha fazla ihtiyacı olduğunu da göstermiştir.

Sonuç olarak başlangıçta Arap Baharı olarak nitelendirilen gelişmeler bölge ülkeleri için beklenen sonuçları tam olarak vermemiş, coğrafi olarak yakın olmak ise Avrupa'nın Arap Baharı'ndan beklemediği ölçüde etkilenmesine neden olmuştur. Hiçbir devletin veya bölgenin kolaylıkla üstesinden gelemeyeceği, milyonlarca insana "maruz kalma" Avrupa'yı konuyla hiç "ilgilenmeyen" yerlerden elbette daha fazla etkilemiştir. Sıklıkla medyaya konu olan deniz üzerinden Avrupa'ya gitmeye çalışan insanlar ise, belki de "canları pahasına Hristiyan bir kıtaya gitmeye çalışan Müslümanlar" düşüncesini aklımıza getirebilir.

Okuma Önerileri

İlhan Aras, "Fransa'nın Arap Baharı Politikası", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2017, ss. 137-169.

İlhan Aras, Altuğ Günar, "Almanya'nın Arap Baharı Politikası", Akademik Orta Doğu, Cilt: 10, Sayı 1, 2015, ss. 61-87.

İlhan Aras, Altuğ Günar, "Avrupa Birliği ve İngiltere'nin Arap Baharı'na Bakışları", Arap Baharı Üzerine Değerlendirmeler, Ed. Armağan Gözkaman, Perihan Paksoy, Detay Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 85-114.

İlhan Aras, Akın Sağıroğlu, "Almanya ve Suriyeli Mülteci Krizi", Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi, Cilt 1, Sayı 1, 2018, ss. 105-116.

İlhan Aras, Akın Sağıroğlu, "Yunanistan ve Suriyeli Mülteciler: Avrupa'nın Kapısını Zorlamak", Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3, Aralık 2017, ss. 20-28.

İlhan Aras, Akın Sağıroğlu, "Avrupa Aşırı Sağında Göçmen Karşıtlığı: Fransa ve Macaristan Örnekleri", Mukaddime, Cilt 9, Sayı 3, 2018, ss. 59-77.